

POLITICKÉ VEDY / POLITICAL SCIENCES

Časopis pre politológiu, najnovšie dejiny, medzinárodné vzťahy, bezpečnostné štúdiá / Journal for Political Sciences, Modern History, International Relations, security studies

URL časopisu / URL of the journal: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk>

Autor(i) / Author(s): Katarína Liptáková
Článok / Article: Recenzia na knihu: Verejná politika a verejná kontrola
Vydavateľ / Publisher: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov –
UMB Banská Bystrica / Faculty of Political Sciences
and International Relations – UMB Banská Bystrica

Odporúčaná forma citácie článku / Recommended form for quotation of the article:

LIPTÁKOVÁ, K. 2016. Recenzia na knihu: Verejná politika a verejná kontrola. In *Politické vedy*. [online]. Roč. 19, č. 1, 2016. ISSN 1335 – 2741, s. 270-274. Dostupné na internete: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk/archiv-vydani/2016/1-2016/katarina-liptakova.html>.

Poskytnutím svojho príspevku autor(i) súhlasil(i) so zverejnením článku na internetovej stránke časopisu *Politické vedy*. Vydavateľ získal súhlas autora / autorov s publikovaním a distribúciou príspevku v tlačenej i online verzii. V prípade záujmu publikovať článok alebo jeho časť v online i tlačenej podobe, kontaktujte redakčnú radu časopisu: politicke.vedy@umb.sk.

By submitting their contribution the author(s) agreed with the publication of the article on the online page of the journal. The publisher was given the author's / authors' permission to publish and distribute the contribution both in printed and online form. Regarding the interest to publish the article or its part in online or printed form, please contact the editorial board of the journal: politicke.vedy@umb.sk.

RECENZIA NA KNIHU: VEREJNÁ POLITIKA A VEREJNÁ KONTROLA

BOOK REVIEW: PUBLIC POLICY AND PUBLIC CONTROL

Katarína Liptáková*

KRÁLIK, J. – KOVÁČOVÁ, E. 2015. *Public Policy and Public Control (Verejná politika a verejná kontrola)*. Banská Bystrica: Belianum – Matej Bel University Press, 2015. 189 s. ISBN 978-80-557-0979-6.

Pojmy verejná politika a verejná kontrola sa v modernej demokratickej spoločnosti používajú často a v rôznych súvislostiach. Kontrola je dôležitým predpokladom zákonnosti a ústavnosti vo verejnej správe. Skúmanú problematiku pokladám za veľmi aktuálnu a oceňujem snahu o ich skúmanie vo vzájomnej interakcii.

Dvaja kolegovia a dlhoroční spolupracovníci z Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Matej Bela v Banskej Bystrici prichádzajú s pokusom prepojiť verejnú politiku a verejnú kontrolu. Predkladaná učebnica v anglickom jazyku ich spracúva ako samostatné časti skúmania. Obe sú podrobne analyzované s vysvetlením ich vnútornej štruktúry. Snaha nájsť medzi nimi určitý vzťah, podľa môjho názoru predstavuje jedinečný a inovátorský prístup k riešenej problematike.

Publikácia je rozdelená do dvoch častí. Každá časť obsahuje samostatný úvod. Úvod prvej časti je venovaný reakcii na otázku, prečo študovať verejnú politiku. Odpoveď dáva cez vysvetlenie jej podstaty a aktuálnosti, čo je hlavným motívom časti spracovanej prvým autorom.

Po formálnej stránke má recenzovaný text 189 strán zhrnutých do 9 kapitol prvej časti a 6 kapitol v druhej časti. Je písaný tak, že sa čitateľ v ňom dobre orientuje, každá kapitola na záver obsahuje kontrolné otázky. Kľúčové slová sú

* Doc. Ing. Katarína Liptáková, PhD. pôsobí ako docentka na Katedre politológie, Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov, Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici, Kuzmányho 1, 974 01 Banská Bystrica, Slovenská republika, e-mail: katarina.liptakova@umb.sk.

v nej pre ľahšiu orientáciu zvýraznené.

Domnievam sa, že je potrebné pri posudzovaní stručne vymedziť obsah jednotlivých kapitol, najmä keď sa týkajú dvoch relatívne samostatných oblastí vedeckého skúmania.

Prvá kapitola prvej časti rozoberá predmet verejnej politiky, skúma ho z pohľadu verejnosti a sociálnej praxe. Jej prínosom je vlastné chápanie predmetu, autor konštatuje, že *„predmetom verejnej politiky pri našom vysvetľovaní chápeme celý rozsah interakcií a inštitútov aktérov v procesoch formulovania a realizácie verejného záujmu“* (s. 15).

Druhá kapitola definuje obsah pojmu verejná politika a formuluje dve dimenzie skúmania verejnej politiky, rozlišuje jej užší a širší obsah. Správne stanovuje, že pre pochopenie obsahu verejnej politiky je limitujúcim činiteľom ekonomika, najmä ekonomické zdroje.

Tretia kapitola sa zamýšľa nad vzťahom medzi politikou a verejnou politikou z historického pohľadu aj z pohľadu klasických definícií verejnej politiky v snahe nájsť a pomenovať ich spoločné znaky. V tom vidím jej zmysel ako parciálnej časti učebnice.

Štvrtá kapitola hľadá súvislosti medzi pojmami verejná moc a verejný sektor. Cez skúmanie foriem moci, vodcovstva a charizmatického vodcovstva sa autor dostáva k orgánom verejnej moci a verejnému sektoru, zdôrazňuje jeho úzku súvislosť s verejnou politikou. Spočíva v tom, že verejná politika limituje rozvoj verejného sektora z viacerých aspektov, ktoré sú v tejto časti korektné vysvetlené a popísané.

Piata kapitola konštatuje, že hoci verejná politika a verejný záujem sú úzko prepojené, verejný záujem je historicky starší termín, ktorý bol a je rôzne interpretovaný. *„Verejný záujem je historicky a filozoficky chápaný ako všeobecný prospech zložený zo špecifických nápadov, aktivít a vzťahov“* (s. 27). Po zohľadnení rôznych aspektov verejného záujmu (napr. z pohľadu všeobecného blaha, jeho podstaty, ideologických, ekonomických a právnických prístupov k jeho skúmaniu) dochádza k čiastkovému záveru, že verejný záujem by mal byť prvoradým cieľom verejnej politiky a že verejný záujem je nevyhnutným prvkom verejnej správy. Autor sa nebojí polemiky s prevzatými teoretickými poznatkami a názormi iných autorov a na viacerých miestach ich rozširuje a dopĺňa o vlastné chápanie kľúčových slov.

Šiesta kapitola sa venuje fázam verejnej politiky z pohľadu jej tvorby a realizácie, publikácia ich podrobne rozoberá a vysvetľuje s použitím grafického znázornenia. Zaoberá sa viacerými formami ich prezentácie v praxi,

konštatuje, že formy prezentácie sa s ohľadom na nové technické komunikačné prostriedky neustále rozširujú a dopĺňajú a nie je možné ich statické vymedzenie.

O členení nástrojov verejnej politiky na ekonomické, administratívne, mocenské, právne, informačné a komunikačné pojednáva siedma kapitola. Jej prínosom je, že okrem opisu jednotlivých kategórií nástrojov sa zaoberá aj ich kombinovaním a vzťahmi medzi nimi.

Predposledná kapitola je venovaná aktérom verejnej politiky. Prináša ich typológiu, ktorá je kvôli lepšej názornosti graficky vysvetlená. Osobitnou časťou je tretí sektor vo verejnej politike, z pozície aktéra umožňuje väčšiu angažovanosť občanov vo verejných veciach. Médiá síce sprostredkujú verejnosti informácie a tak ovplyvňujú formulovanie verejného záujmu, ale nemali by byť rozhodujúcim aktérom verejnej politiky, s čím možno súhlasiť.

Posledná, deviata kapitola prvej časti skúma rôzne modely verejnej politiky a v zmysle použitej literatúry vysvetľuje ich podstatné charakteristiky, priority skúma správanie sa hlavných aktérov v nich, čím kontinuálne nadväzuje na predchádzajúcu časť a precizuje ju.

Úvod do druhej časti vysvetľuje význam kontroly vo verejnej správe a stručne načrtáva obsah jednotlivých kapitol s cieľom vymedziť vzťah medzi verejnou kontrolou a kontrolou vo verejnej správe v teoretickej, ale aj praktickej rovine. Domnievam sa, že sa to úplne nepodarilo.

Teoretické východiská skúmania kontroly vo verejnej správe stanovuje prvá kapitola. V rámci nich rieši podstatu a význam kontroly s aplikáciou na podmienky Slovenskej republiky v zmysle platnej legislatívy, čím jej dodáva praktický rozmer. Ďalej skúma druhy kontroly vo verejnej správe z rôznych pohľadov, čo predstavuje posun v riešenej problematike.

Druhá kapitola rozširuje doterajšie poznanie o problematiku kontroly vykonávanej orgánmi verejnej správy u nás, osobitne pre oblasť štátnej správy a územnej samosprávy, ktoré podrobne rozoberá z procesného aj metodologického hľadiska. Zavádza a vysvetľuje termín finančná kontrola, rozlišuje jej predbežnú, priebežnú a následnú formu s odvolaním sa na platnú slovenskú legislatívu a orgány, ktoré ju vykonávajú.

Parlamentná kontrola, kontrola vykonávaná Najvyšším kontrolným úradom SR a kontrola vykonávaná verejným ochrancom práv je riešená v tretej kapitole druhej časti. Autorka rozoberá ich podstatu, predmet činnosti, subjekty, na ktoré sa vzťahujú, ako aj prípady, ktorých sa týkajú. Vysoko vyzdvihujem názornosť, s ktorou sa pokúša zložitú problematiku čitateľovi vysvetliť.

Štvrtá kapitola je nazvaná Kontrola dodržiavania zákonnosti a ústavnosti v SR, realizujú ju súdy a prokuratúra. Špecifikuje prípady kontroly vykonávanej súdmi v členení na správne súdy a ústavný súd s dôrazom na ich vecnú príslušnosť na preskúmavanie rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy, čím rozsiahlu oblasť skúmania kategorizuje a usporadúva.

Na predchádzajúcu kapitolu tematicky správne nadväzujú formy občianskej a spoločenskej kontroly, piata kapitola. Analyzuje kontrolu realizovanú na základe sťažností a podnetov a kontrolu realizovanú formou petícií (napr. petičné právo v podmienkach územnej samosprávy). Prínosom je, že sťažnosti komplexne rozoberá, vysvetľuje písomné sťažnosti, opakované sťažnosti, odloženie sťažnosti atď. S uvedenou problematikou úzko súvisí právo na informácie, ktoré je vysvetlené s odvolaním sa na Ústavu SR a platnú legislatívu.

Keďže kontrolná činnosť v podmienkach slovenskej verejnej správy je zložitá, ostatné kontrolné orgány a formy kontrolnej činnosti sumarizuje šiesta kapitola. Patria k nim inšpekcie a ostatné ústredné orgány štátnej správy, ďalej orgány vykonávajúce dozor a dohľad. Autorka nezabudla ani na štátnu pokladnicu, ktorá sa na výkone kontroly vo verejnej správe tiež podieľa, audit ako špecifickú formu kontroly a kontrolnú činnosť zo strany Európskej únie a jej orgánov. Pri všetkých formách kontroly uvádza zodpovedajúce legislatívne pozadie a internetové zdroje, čo čitateľovi umožňuje doplniť a rozšíriť vedomosti získané štúdiom recenzovanej učebnice.

Pokiaľ ide o motivačnú funkciu ako učebného textu, výrazne ju zvyšujú kontrolné otázky za každou kapitolou, ktoré nabádajú študenta k hlbšiemu skúmaniu a pochopeniu uvedenej problematiky, čo podľa môjho názoru výrazne obohacuje jeho doterajšie poznanie. Domnievam sa, že je vhodným študijným materiálom pre poslucháčov v ponúkaných študijných programoch.

Kvalitu teoretického základu pokladám za výbornú, text obsahuje vedecky správne fakty, čo potvrdzuje podrobný výklad kľúčových pojmov s množstvom odvolávok na použité zdroje z domácej a zahraničnej literatúry.

Každá časť obsahuje samostatný záver. V závere prvej časti autor upozorňuje, že medzi pojmi politika a verejná politika existujú určité rozdiely, napriek tomu ich nemôžeme od seba oddeliť a správne konštatuje, že pri chápaní verejnej politiky je potrebné zohľadniť komplexný a interdisciplinárny prístup a pozerat' sa na ňu ako na súhrn teoretických a empirických poznatkov mnohých autorov. Má však aj svoj praktický rozmer, ktorý by mal zohľadniť každý, kto sa pohybuje v oblasti zásahov do spoločnosti.

V závere druhej časti akcentuje skutočnosť, že klasifikácia a typológia kontrolných orgánov a inštitúcií vo verejnej správe je rôzna a kontrole je v súčasnosti potrebné otvoriť väčší priestor, lebo ide o dôležitú a neoddeliteľnú súčasť riadenia a fungovania spoločnosti.

Vyššie uvedené skutočnosti sú predpokladom pozitívneho hodnotenia recenzovanej publikácie, ktorá má čo ponúknuť nielen študentom študijného programu, pre ktorý bola vytvorená, ale aj odbornej verejnosti doma a v zahraničí.

Pre jej využitie na účely vedeckej monografie by som odporúčala autorom prepojiť precíznejšie obidve časti bádania, teda verejnú politiku a verejnú kontrolu, ktoré chápu ako samostatné časti a formulovať jednoznačný vzťah medzi nimi ako výsledok ich dlhoročnej spolupráce.